

Till sist

några ord om det socialistiska system som så grundligt och ohjälpligt avslöjat sitt rätta ansikte i Polen.

För en icke-socialist ligger det nära till hands att säga: äntligen! Äntligen är förlåten riven. Äntligen är propagandafraserna bortsopade och det kommunistiska förtrycket framträder i all sin brutalitet. Vad kunskapen om Stalins häxprocesser inte lyckades åstadkomma, vad upproren i Ungern och Tjeckoslovakien inte ledde till, vad Solsjenitsyns böcker om Gulagarkipelagen inte förmådde, det har de polska arbetarnas utmaning och förkastelse av det kommunistiska systemet, den sk arbetarstaten, åstadkommit! De har stuckit hål på den internationella mytbildningen kring kommunismen som ett – trots allt – mänskligt system för "folket".

I Sverige vrider sig arbetarpartiet – kommunisterna, vpk – i kramp. Partiledaren Lars Werner försöker lugna alla med sitt hyggliga utseende. I Frankrike åstadkommer Polen stora spänningar inom Mitterands regeringskoalition där kommunister ingår. Och den socialdemokratiska socialistinternationalen får kalla till extramöte i Paris för att få rättning i sina led vad gäller inställningen till utvecklingen i Polen.

De opinionsmässiga effekterna av händelserna i Polen kan ännu inte överblickas i hela sin vidd. Den fria fackföreningsrörelsen Solidaritets tillkomst och utmaning gentemot den kommunistiska diktaturen lär dock komma att betyda minst lika mycket för åsiktsbildningen under 80-talet som Vietnamkriget på sin tid gjorde för

det röda 60-talet.

I själva verket bevittnar vi en desillusion med den kommunistiska/socialistiska utvecklingsmodellen runt om i världen. Det är inte bara i Polen som den socialistiska planhushållningen, förutom dess neboende förtryck av friheten, också visat sin katastrofala oförmåga att producera ekonomisk välfärd. En lång rad u-länder som under bl a applåder från Sverige, utvärderar den socialistiska modellen, har nu återgått till andra tera sjunkande produktion och bankrutna mässiga statsfinanser. Tanzania, som fått miljarder i u-hjälp av bl a Sverige, är skilt illa ute. Kenya, som har marknadsekonomi, har klarat sig väsentligt bättre. Angola har knappast någon utvecklingskommit i gång sedan portugiserna lämnade landet, och i Moçambique finns anledning att hysa oro inför de styrandes ensidiga satsning på kollektivjordbruk. De kommunistiska vietnameserna är skickliga på att kriga, men de klarar inte att försörja den egna befolkningen.

Bröd och frihet var ett slagord som man gick från liberalt håll under 70-talet avväpna sig av för att något bromsa socialdemokraternas krav på att u-landssamarbetet bara skulle bedrivas med socialistiska stater. Verkligheten är den att socialismen klarar varken brödet eller friheten.

Detta har på ett utmärkt sätt uttryckt av Handelsbankens chefsekonom Ragnar Jalakas: "Nog är det lustigt att missa bara drabbar kommunistiska länder. Det är en politisk missväxt som är 60 år gammal. Där har det individuella intresset satts av kollektiv ligkiltighet."

S
Red
Redak
Bankg
Lösnu
Norste

Ledare

Dagens

Kolumn

Artiklar

Debatt

Litteratur